

Zayichkovs`ky`j– K.: Centr uchbovoyiliteratury`, 2009. – 256 s.

12. Vasy`lenko V.P. Voprosy obespecheny`ya ekonomy`cheskoj bezopasnosti` - odno y`z napravleny`j deyatel`nosti` sub`yektov predpry`ny`matel`stva / V.P. Vasy`lenko // Logy`sty`ka: problemy y`resheny`ya. – 2010. – #5. – S.43-45.

13. Ivanilov O.S. Ekonomika pidpry`yemsta: pidruch. [dlya stud. vy`shh. navch. zakl.]/ O.S. Ivanilov– K.: Centr uchbovoyi literatury`, 2009. – 728 s.

14. Trocz I.V. Zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky` na pidpry`yemstvi z metoyu poperedzhennya bankrutstva / I.V. Trocz // Visny`k Zhy`tomy`rs`kogo derzhavnogo texnologichnogouniversy`tetu. – #1 (59). – Ch.2. – 2012. – S. 223-227.

15. Svy`ry`dova E.V. Obespecheny`e bezoparnogo funkcy`ony`rovany`ya predpry`yaty`ya v uslovy`yax vneshnego rynka / E. V. Svy`ry`dova // Razvy`ty`e vneshneekonomy`cheskoj deyatel`nosti` v uslovy`yax globaly`zacy`y`: matery`aly I Mezhdunar.nauch.-prakt. konf., 20-21 mart. 2005 g. –Sy`mferopol`: Tavry`ya, 2005. – S. 159.

Рецензент: Кузнцова І.О. д.е.н., професор, зав. кафедри МО і ЗЕД Одеського національного економічного університету

18.05.2015

УДК 334.6

Чумак Роман, Допіра Ірина

АНАЛІЗ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ ПО ВИРОБНИЦТВУ ХЛІБОПЕКАРСЬКИХ ВИРОБІВ В УКРАЇНІ

У статті проведено аналіз ринку хліба та хлібобулочних виробів в Україні. Визначено основні фактори скорочення даного ринку. Приведено сегментацію виробництва хлібобулочної продукції. Представлено тенденцію зміни споживчих цін та цін виробників на хліб та хлібобулочні вироби. Запропоновано заходи щодо підвищення економічної ефективності хлібопекарського виробництва. А також сформульовано основні шляхи підвищення конкуренції в хлібопекарській галузі.

Ключові слова: ринок хліба, обсяг виробництва, конкурентоздатність, соціальні сорти хліба, ціноутворення, сегментація продукції, споживчі ціни.

Чумак Роман, Допира Ирина

АНАЛИЗ КОНЪЮНКТУРЫ РЫНКА ПО ПРОИЗВОДСТВУ ХЛЕБОПЕКАРСКИХ ИЗДЕЛИЙ В УКРАИНЕ

В статье проведен анализ рынка хлеба и хлебобулочных изделий в Украине. Определены основные факторы сокращения данного рынка. Приведена сегментация производства хлебобулочной продукции. Представлена тенденция изменения потребительских цен и цен производителей на хлеб и хлебобулочные изделия. Предложены меры по повышению экономической эффективности хлебопекарного производства. А также сформулированы основные пути повышения конкуренции в хлебопекарной отрасли.

Ключевые слова: рынок хлеба, объем производства, конкурентоспособность, социальные сорта хлеба, ценообразования, сегментация продукции, потребительские цены.

Chumak Roman, Dopira Iryna

ANALYSIS OF MARKET CONDITIONS OF BAKERY PRODUCTS IN PRODUCTION IN UKRAINE

In the article analyzes the market of bread and bakery products in Ukraine. Determined the main factors reducing this market. Conducted segmentation of bakery products. Presented trend in consumer prices and producer prices for bread and bakery products. Proposed the measures to improve the economic efficiency of bakery production. Also formulated major ways to increase competition in the baking industry.

Keywords: grain market, production, competitiveness, social breads, pricing, product segmentation, consumer prices.

Постановка проблеми. Хлібопекарські виробники – це один з найбільш доступних і базових харчових продуктів, ціни на які останнім часом збільшуються, а виробництво скорочується. Обсяг ринку хліба та хлібобулочних виробів України скорочується з року в рік. Зниження обсягів споживання продукції пов'язано зі скороченням кількості населення в країні і зміною споживчих переваг. Тому цілком доцільним буде провести аналіз даного сегменту ринку. Галузі необхідні умови, за яких буде ефективніше здійснюватись виробництво та підвищиться конкурентоздатність продукції. Слід звернути увагу на те, що хлібопекарські підприємства функціонують в

умовах жорсткого державного регулювання, що є суттєвим чинником при формуванні систем ефективної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різномічні питання розвитку хлібопекарської галузі України постійно знаходяться у полі зору вітчизняних дослідників К. Гончаренка [3], О. М. Васильченка, О. А. Опрі, М. В. Нетяжука.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження ринку хлібобулочних виробів в Україні, аналіз обсягів реалізації, визначення сегментації продукції та ціни, основних факторів скорочення ринку хлібобулочних виробів та шляхи підвищення економічної ефективності хлібопекарського виробництва.

Виклад основного матеріалу. Ринок хліба та хлібобулочних виробів України демонстрував переважно негативну динаміку за період 2010-2013 рр. Виробництво хліба та хлібобулочних виробів за даний період скоротилося на 14% або 248 тис. тон і склало 1560 тис. тон станом на 01.01.2014. Якщо порівнювати обсяги виробництва хліба та хлібобулочних виробів за січень-травень 2014 з аналогічним періодом 2013, то падіння склало 9,8%.

Спад виробництва хлібної продукції на ринку України розпочався з кінця 90-х років у зв'язку з погіршенням демографічної ситуації. Значний вплив на сучасний розвиток галузі надає збільшення частки дрібних виробників і пекарень, а також більше 50% частка тіншового ринку виробництва хліба. Тенденція скорочення внутрішнього виробництва зберігається і в 2014 р. Національним виробникам доводиться підвищувати ціни для нівелювання втрат від зниження обсягів виробництва.

Виробництво соціальних сортів хліба характеризується відносно низькою рентабельністю виробництва близько 1-2,5%. В першу чергу, це пов'язано із зростанням цін на борошно і державним регулюванням цін на хліб. Тому значна частина виробників намагаються розширити свій асортимент продукції, випускаючи кондитерські та хлібобулочні вироби або ж економити на масштабах виробництва.

На тлі щорічного скорочення вітчизняного виробництва хліба та хлібобулочних виробів кількість імпортованої продукції в 2010-2011 рр. виросло на 17,9%, а в 2012-2013 рр. на 27,1%. Темпи зростання експорту в 2010-2013 рр. мали позитивну динаміку. За

січень-травень 2014 в порівнянні з аналогічним періодом 2013 експорт хліба та хлібобулочних виробів знизився на 18,6% [2].

Загальний економічний спад в Україні, девальвація гривні, зниження платоспроможності населення, збільшення частки тіньового виробництва хліба є основним затримуючим фактором розвитку галузі. За період 2010-2013 рр. спостерігалася негативна динаміка обсягу ринку хліба та хлібобулочних виробів в Україні, при цьому в 2010 р був зафіксований рекордний показник 1691 тис. тон хліба. Основною причиною зниження обсягу ринку стало скорочення виробництва хліба. У сфері зовнішньоторговельної діяльності України, слід зазначити істотне переважання експорту хліба над імпортом. За 5 міс. 2014 р. в порівнянні 5 міс. 2013 обсяг ринку хліба та хлібобулочних виробів України знизився на 8,6%. За цей період виробництво та експорт скоротилися на 61 тис. тон. 12,1 тис. тон відповідно. За 5 міс. 2014 р. в порівнянні 5 міс. 2013 обсяг ринку хліба та хлібобулочних виробів України знизився на 8,6%. За цей період виробництво та експорт скоротилися на 61 тис. тон. 12,1 тис. тон відповідно [4]. Ринок хліба та хлібобулочних виробів можна розділити на два стратегічних сегмента: ринок хліба і ринок хлібобулочних виробів (рис. 1). У 2014 р споживання хліба в Україні впало до 101 кг. на душу населення в рік проти 105 кг. в 2013 р і 111 кг у 2012 р.

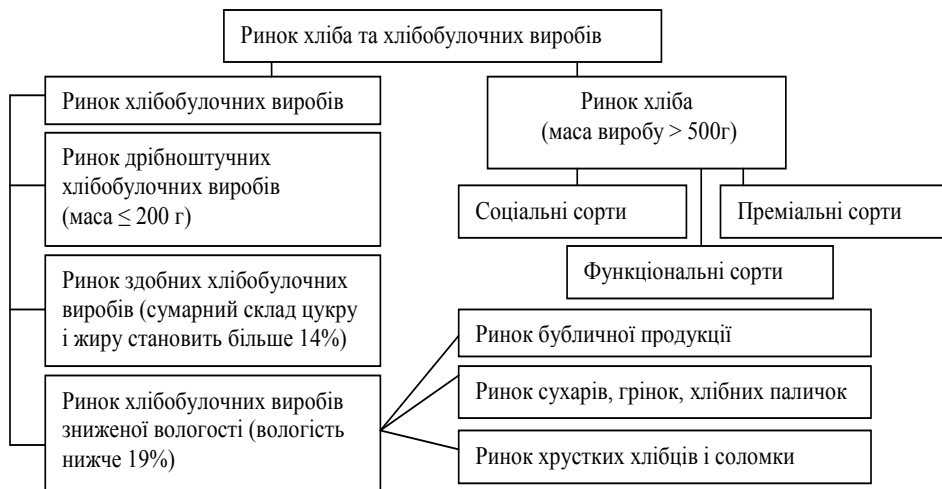

Рис. 1. Сегментація ринку хліба та хлібобулочних виробів

Незважаючи на відносно низьку рентабельність виробництва соціальних сортів хліба, даний вид товарної категорії займає 80% загального обсягу виробництва хліба в Україні, істотно випереджаючи преміальні та функціональні сорти хліба, 5% і 3% відповідно (рис. 2).

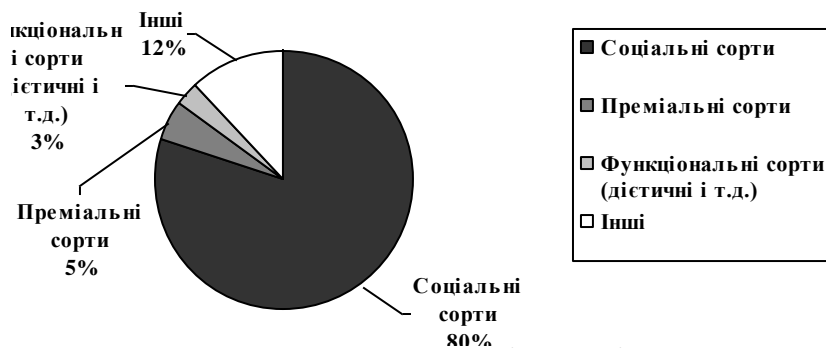

Рис. 2. Структура виробництва хліба та хлібобулочних виробів в розрізі товарних категорій в 2014 р.,%

Основним фактором, що впливає на ціноутворення хліба та хлібобулочних виробів, є державне регулювання галузі, яка жорстко обмежує рентабельність на низькому рівні. У теж час спостерігається зростання собівартості через подорожчання енергоносіїв і транспортних витрат. Як наслідок, у найближчі кілька років, очікується істотне скорочення в портфелі виробників соціальних сортів і нарощування виробництва більш рентабельних видів продукції, які не підпадають під держрегулювання [4].

Ціни виробників хліба та хлібобулочних виробів мають тенденцію слідувати змінам споживчих цін на продукцію (рис. 3). Найбільше зростання цін спостерігалось в 2010-2011 рр., Коли вартість хлібобулочних виробів збільшилася на 13,9%. За 2012-2013 рр. зростання цін було не таким значним. За січень-травень 2014 ціни виробників зросли на 6,3% порівняно з аналогічним періодом 2013 р.

За даними аналітичної компанії AR-group, за 9 міс. 2014р обсяг українського ринку хлібобулочних виробів знизився на 6,3% порівняно з аналогічним періодом минулого року.

Основними факторами скорочення ринку хлібобулочних виробів в Україні стали:

- скорочення кількості потенційних споживачів, як за рахунок природного скорочення населення, так і в результаті окупації частини

території України (АР Крим та частині Луганської та Донецької областей) російськими військами і терористами ЛНР і ДНР;

- зниження купівельної спроможності населення. Станом на вересень 2014р рівень реальної зарплати скоротився на 19,2% (від рівня грудня. 2013р), офіційна кількість безробітних зросла на 4,1%, інфляція зросла до рівня 16,2% (по відношенню до грудня. 2013р);

- стрімке зростання цін на хлібобулочну продукцію. У вересні 2014р ціни на хлібобулочні вироби були на 18,0% вище цін грудня 2013р.

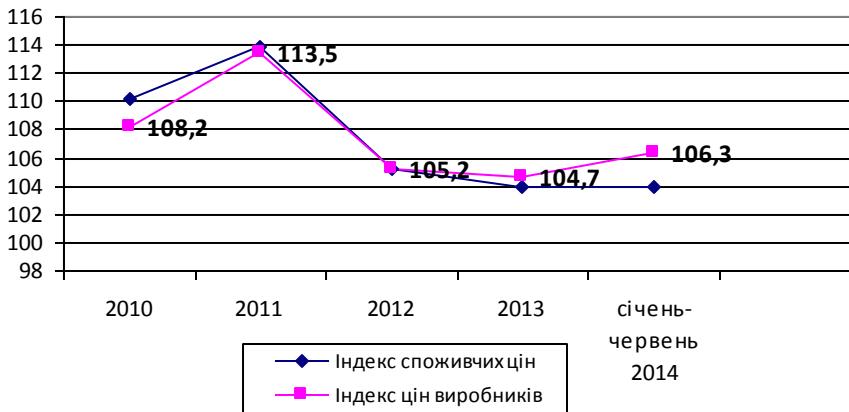

Рис.3. Порівняння індексів споживчих цін та цін виробників за період 2010-2014 рр

Відповідно, через зменшення внутрішнього попиту знизився і обсяг виробництва хлібобулочних виробів в Україні в аналізованому періоді [1]. У вересні 2014 р. обсяг виробництва хлібобулочних виробів скоротився на 1,3% порівняно з попереднім місяцем і на 8,9% в порівнянні з вереснем 2013 р.

Аналіз сегментації виробництва за видами показав, що найбільш кращим на ринку України є сегмент «Хліб пшеничний» (40% від загального обсягу виробництва); друге місце займає - «Хліб житньо-пшеничний і пшенично-житній» (27,9%); замикає трійку лідерів - «Вироби булочні» (21,5%).

У виробництві, як і на ринку в цілому, лідирують компанії «Група Lauffer», «Київхліб», «Хлібні інвестиції», «Кулиничі», «Формула Смаку», «Концерн Хлібпром». За підсумками 9 міс. 2014р.

їх сумарна частка склала 52% від загального обсягу виробництва.

Незважаючи на загальну тенденцію зниження виробництва, кілька компаній з ТОП-10 продемонстрували зростання обсягів виробництва – компанія «Агробізнес», а також «Хлібні інвестиції», «Кулиничі», що стало наслідком розвитку потужностей останніх двох компаній у Київській області. У цей же період «Формула Смаку», «Група Lauffer», «Київхліб» знизили обсяги виробництва хлібобулочних виробів. Негативна динаміка «Група Lauffer» обумовлена тим, що ряд її виробничих потужностей знаходяться на території Донецької та Луганської областей, в зоні ведення військових дій. При цьому «Група Lauffer» зуміла залишити за собою місце лідера в рейтингу виробників хлібобулочних виробів в Україні. А ось, зменшенням обсягів виробництва другого за величиною виробника в Україні - компанії «Київхліб» відбулося через зростання рівня конкуренції з боку компаній «Хлібні інвестиції» і «Кулиничі».

Експорт хлібобулочних виробів в Україні в січні-вересні 2014р збільшився на 36% в натуральному вираженні і 94% у грошовому. Основними експортними ринками збуту є країни ближнього зарубіжжя – Росія (28,5% від загального обсягу експорту), Молдова (15,9%), Казахстан (15,3%), Білорусь (11,4%), Грузія (6,8 %). За 9 міс. 2014р експорт хлібобулочних виробів в Росії виріс майже в 3 рази в натуральному вираженні і в 4,1 рази в грошовому. Основні експортери хлібобулочних виробів – корпорація SIGROUP (S.GROUP), Донецький БКК, Іст Болт Україна і Форнетті Україна.

При цьому, частка експорту у виробництві хлібобулочних виробів в Україні становить всього 1,1% (січень-вересень 2014р).

Імпорт в обсязі споживання хлібобулочних виробів в Україні також займає незначну частку – 0,4%. За підсумками січня-вересня. 2014р. обсяг імпорту хлібобулочних виробів знизився на 18,7% в натуральному вираженні і на 0,7% в грошовому вираженні. Всього в аналізованому періоді в Україну було завезено 4,1 тис. тон продукції на суму 108 млн. грн. [1].

Підвищення економічної ефективності хлібопекарського виробництва потребує:

- раціоналізації використання виробничих ресурсів: підвищення фондівддачі основних засобів та оборотності оборотних засобів підприємства;

- покращення результатів фінансово-господарської діяльності підприємства: збільшення обсягів реалізації продукції, зменшення рівня витрат, підвищення рентабельності виробництва;
- зміцнення конкурентної позиції підприємства (частка ринку, конкурентоспроможність за ціною) за рахунок впровадження маркетингових стратегій розроблених на основі ринкових досліджень: продуктивні інновації, цінова політика, удосконалення збутової системи, створення та управління торговою маркою, реклама;
- удосконалення асортименту продукції: розширення виробництва поліпшених видів хлібних виробів, збільшення випуску заварних видів житньо-пшеничного хліба, створення і впровадження у виробництво хлібних виробів для оздоровчого, профілактичного і дієтичного харчування;
- підвищення споживчої цінності хлібних виробів, надання їм властивостей функціонального продукту шляхом використання нетрадиційної сировини і біологічно активних добавок;
- створення гнучкої системи стратегічного планування, яка забезпечить досягнення довгострокових цілей підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища бізнесу;
- формування організаційно-економічних засад перетворення системи управління підприємством з метою підвищення ефективності планової та контролюючої діяльності менеджерів усіх рівнів [3].

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що за останні кілька років ринок хліба в Україні скоротився і це відбулося у зв'язку із зниженням купівельної спроможності населення та скорочення кількості потенційних споживачів. Але все ж таки дана галузь залишається однією з важливих серед інших галузей харчової промисловості. І в даний час для економіки України та підприємств-виробників дуже гостро стоїть питання підвищення конкурентоспроможності на ринку хлібопекарської галузі.

Література

1. Аналіз ринку хліба та хлібобулочних виробів в Україні в 2014р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://ar-group.kiev.ua/novosti/16-analiz-rynka-hleba-i-hlebobulochnyh-izdeliy-v-ukraine-2014>
2. Все менше і менше: виробництво хліба в Україні продовжує падати [Електронний ресурс] - Режим доступу:

http://www.ukrudprom.com/digest/Vse_menshe_i_menshe_proizvodstvo_hleba_v_Ukraine_prodolgaet_padat.html

3. Гончаренко К. Шляхи підвищення конкуренції в хлібопекарській галузі. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_NNM_2014/Economics/4_170243.doc.htm

4. Дослідження ринку хліба: тенденції та перспективи для України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://ubr.ua/market/industrial/ssledovanie-rynka-hleba-tendencii-i-perspektivy-dlia-krainy-215444>

1. Analiz ry`nku xliba ta xlibobulochny`x vy`robiv v Ukrayini v 2014r. [Elektronny`j resurs] - Rezhym`m dostupu: <http://ar-group.kiev.ua/novosti/16-analiz-rynka-hleba-i-hlebobulochnyih-izdeliy-v-ukraine-2014>

2. Vse menshe i menshe: vy`robny`czstvo xliba v Ukrayini prodovzhuye padaty` [Elektronny`j resurs] - Rezhym`m dostupu: http://www.ukrudprom.com/digest/Vse_menshe_i_menshe_proizvodstvo_hleba_v_Ukraine_prodolgaet_padat.html

3. Goncharenko K. Shlyaxy` pidvy`shhennya konkurenciyi v xlibopekars`kij galuzi. [Elektronny`j resurs] - Rezhym`m dostupu: http://www.rusnauka.com/15_NNM_2014/Economics/4_170243.doc.htm

4. Doslidzhennya ry`nku xliba: tendenciyi ta perspekty`vy` dlya Ukrayiny` [Elektronny`j resurs] - Rezhym`m dostupu: <http://ubr.ua/market/industrial/ssledovanie-rynka-hleba-tendencii-i-perspektivy-dlia-krainy-215444>

Рецензент: Кузнєцова І.О. д.е.н., професор, зав. кафедри МО і ЗЕД Одеського національного економічного університету

19.05.2015